

Jonge leerlingen en computers:

Enkele Goede Ideeën voor Taalontwikkeling

Vorige maand hebben we problemen en bedenkingen samengevat over het gebruik van computers in het basisonderwijs. In deze en de volgende columns zullen we een andere richting volgen. We zullen een aantal waardevolle activiteiten beschrijven waarbij zelfs zeer jonge leerlingen betrokken kunnen zijn. In deze column concentreren we ons op het schrijven en de moedertaalontwikkeling.

Schrijfomgevingen

Er bestaan in Noord-Amerika een aantal motiverende en goedkope softwarepakketten die via grafische benaderingen en specifieke schermbeelden aanzetten tot schrijven, en waarmee leerlingen een eenvoudig hulpmiddel aangereikt krijgen om hun ideeën en gevoelens te kunnen uitdrukken. Leerlingen produceren met behulp van deze hulpmiddelen hun eigen taal materiaal. Een voorbeeld is de softwarecategorie die we 'word and picture processors' kunnen noemen en die gebruikt wordt door leerlingen van 6 tot 8 jaar. Dit soort software biedt zeer eenvoudige 'desk top publishing'-mogelijkheden in combinatie met vele grafische plaatjes die via een alfabetisch geordende bibliotheek beschikbaar zijn voor de leerling en die kunnen worden toegevoegd om de geschreven tekst te illustreren.

Onlangs zag ik een zeer mooi voorbeeld over hoe zo'n 'word and picture processor' kan worden gebruikt. Leerlingen van 11 jaar werkten samen met leerlingen van 6 jaar en fungeerden daarbij als hun leermeesters over hoe die software gebruikt kon worden en hoe men teksten kon creëren. Elke oudere leerling werkt regelmatig samen met zijn jongere 'collega', helpt hem bij het creëren van de eenvoudige verhaaltjes, voegt vervolgens reeds beschikbare grafische illustraties toe aan de tekst, en

BETTY COLLIS

is hoofddocente bij de vakgroep Instrumentatietechnologie van de Universiteit Twente

drukt het resultaat af. De leerervaring voor zowel de oudere als de jongere leerling is zeer interessant.

Een ander voorbeeld vond ik via een softwarepakket dat een bibliotheek van gedichten en verhaaltjes bevat. De leerlingen lezen de afdrucken van de gedichten en de verhaaltjes, los van de computer, en gebruiken het softwarepakket vervolgens om aan de teksten eigen namen, lokale referenties, en illustraties toe te voegen. Via deze benadering kunnen vele jonge leerlingen toch zinvol gebruik maken van die ene computer die in de klas aanwezig is.

Software voor de ontwikkeling van verhaaltjes

Een aantal softwarepakketten biedt beginnende lezers mogelijkheden tot interactie met een verhaal door op diverse plaatsen te laten voorspellen of te laten beslissen hoe een verhaal wordt vervolgd. Eén pakket genereert zelfs een grafische boomstructuur om de leerlingen een overzicht te geven over hoe hun beslissingen het uiteindelijke slot van het verhaal hebben beïnvloed. Leerkrachten kunnen hun eigen verhalen aan het pakket toevoegen, die daarna door de leerlingen kunnen worden gebruikt. Een ander pakket voegt een bibliotheek van grafische illustraties, geluid en muziek toe. Op elk beslispunt kunnen leerlingen kiezen uit enkele mogelijke ver-

takkingen voor de verdere ontwikkeling van het verhaal of het gedicht en daarbij geschikte visuele en geluidseffecten toevoegen.

Leesvaardigheid

Om het efficiënt gebruik van die ene computer in de klas te vergroten, worden vele softwarepakketten aangevuld met boeken en uitgebreid gedrukt materiaal waardoor leerlingen geen permanent gebruik moeten maken van de computer. Een bepaald pakket bijvoorbeeld, biedt korte passages aan uit een tekst waarbij hier en daar woorden zijn weggelaten. De leerlingen kunnen de computer gebruiken om de ontbrekende woorden in te vullen, de ingevulde tekst af te drukken, en deze vervolgens te vergelijken met de volledige tekst zoals die in hun boek beschikbaar is. Als de door hun gekozen oplossingen afwijken van wat in het boek staat, dan wordt niet zozeer gesteld dat de leerlingen fout zijn, maar er wordt gestimuleerd na te denken waarom verschillende woorden en ideeën in hetzelfde kader gebruikt zouden kunnen worden. Gebruik van de tekstverwerkingscapaciteit van het pakket maakt het handig om verschillende woorden in te vullen.

Dit zijn slechts enkele voorbeelden van de vele excellente ideeën die met jonge leerlingen en één computer in een klas kunnen worden uitgevoerd en die in Noord-Amerika zeer populair zijn. Alle pakketten die ik noemde zijn zeer goedkoop (minder dan \$100) en zijn zeer eenvoudig door leerlingen en leerkrachten te gebruiken. Alle pakketten geven jonge leerlingen een creatieve en waardevolle taalervaring, zelfs als men slechts een beperkte tijd aan de computer kan werken en beperkte typevaardigheid heeft. Leerlingen en leerkrachten staan positief tegenover de resultaten.